ئاربىر تامشى سۇدى ويداعداي باسقارىپ، ويداعداي پايدالاندى

(باسى 1 ـ بەتتە)

اۆتونومیالى رایوننىڭ مەدیالارى سیاقتىلاردان ۇیىمداسقان جالپىلىق مەدیالارىنىڭ حابارلاۋ ۇیىرمەسى "ئەتورت ماۋسىمداعى شینجیاڭعا نازاردىڭ" 2 ـ ماۋسىمدىق "وزەن ـ كولدەردى بویلاي ئجۇرىپ شینجیاڭعا كوز جىبەرۇ" نەگزگى تاقىرىبندا تىلشىلىك جاساۋ قیىمىن بىرگە ورىستەتپ، ىلگەرىندى ـ كەیىندى قۇمىل، تۇرپان، باینعولین وبلىسى، اقسۋ، قاشقار، حوتان سیاقتى جەرلەرگە بارىپ ئوندىرىس ـ تۇرمىستىڭ ئبىرىنشى شەبىنەن جاعداي ۇعىسىپ، جاۋابىن بىرگە قاراستىردى.

تىلشىلىك جاساۋدىڭ، تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋدىڭ ۇزدىكسىز تەرەڭدەۋىنە بايلانىستى، جاۋاپ بىرتىندەپ ایقىندالا ئتۇستى ـــ جوعارى ئونىمدى سۇ ۇنەمدەۋ، علمي اشۇ ۇستانىمى شینجیاڭنىڭ ەكونومیكالىق، قوعامدىق دامۇىنىڭ بارلىق جاعىمەن توعىسىپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ یدەیالىق ورتاق تانىمنا، ارەكەت بىرىككەن كۇشىنە اینالدى.

جوعارى ئونىمدى سۇ ۇنەمدەلىپ، اۆىل شارۋاشىلعى وندىرىسىندە ونىمدىلىك جوعارى بولدى

9 ـ ایدىك باسىندا "وزەن ـ كولدەردى بویلاي ئجۇرىپ شینجیاڭعا كوز جىبەرۇ" حابارلاۋ ۇجىمى مەملەكەت بوینشا ساپالى تاۋار ماقتا بازاسى لوپنۇر اۆدانىنداعى ەرەكشە ماقتا اتىزىنا كىرىپ، ەگمىشلىك وتباسلارىمەن "سۇدان پایدالانۇ ەسەبىن" جاساسىپ، "سۇ ۇنەمدەۋ تاجرىیبەسىن" تىلگە تیەك ەتۇ بارىسىندا، جوعارى ئونىمدى سۇ ۇنەمدەۋدىڭ ماقتا ئوندىرىسىن قایتا سومداعاندىعىن سەزىندى.

جیفەي علىم ـ تەحنیكا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ لوپنۇر اۆدانىنداعى ەرەكشە ماقتا اتىزى ـــ ەلىمزدەگى تۇڭعىش ادامسىز ماقتا ەگىلەتىن ەگىس الاڭى سناق نىسانى، قۇلتەمىر، جاساندى زەردە سیاقتى علىم ـ تەحنیكالىق تاسىلدەردەن پایدالانىپ، ماقتا ئوندىرىسىنىڭ ونىمدىلگىن بارىنشا جوعارىلاتتى. ئداستۇرلى ەگمىشلىك ۇلگىسىندە 3000 مۇ ماقتا اتىزىن، كەمىندە، 30 ـــ 25 ادام باسقارۇعا تۇرا كەلەدى، قازىر باسقارۇ قىزمەتىن تەك 2 ادام عانا ورىنداي الادى.

"سۇ ـــ ەك شەشۇشى فاكتور". ەرەكشە ماقتا اتىزى نسانىنىڭ جاۋاپتىسى اي حاىپىك بىلاي دەدى: اتىزعا ورنالاستىرىلعان 100دەن استام توپىراق سەنزورى توپىراقتىڭ دىمقىلدىعىنا قاراي اۆتوماتتى سۇارىپ، تىڭایتقىش بەرىپ، سۇ مەن تىڭایتقىشتان پایدالانۇ مولشەرىن بارىنشا جوعارىلاتتى. 2022 ـ جىلى ەرەكشە ماقتا اتىزىن توڭىرەكتەگى ئداستۇرلى ەگىنجایلارىمەن سالىستىرعاندا، سۇارۇعا پایدالانىلاتىن سۇ 47.3% ازایدى، تىڭایتقىش 18.2% ازایدى، ەگىس دارىلەرى 33.2% ازایدى، ئار مۇ جەرگە ەگۇدىڭ وزىندىك قۇنى 420 یۇانعا جۇىق تومەندەپ، ورتاشا مۇ باسىندىق ۇنىم 403.6 كیلوگرامعا جەتپ، وزىندىك قۇندى ۇنەمدەپ، ونىمدىلىكتى ارتتىرۇدى شىن مانىندە جۇزەگە اسىردى.

ەرەكشە ماقتا اتىزى لوپنۇر اۆدانىنىڭ ماقتا ئوندىرىسىنىڭ ساپاسىن جوعارىلاتپ، ونىمدىلگىن ارتتىرۇنىڭ تىپتىك مىسالى. سوڭعى جىلدارى لوپنۇر اۆدانى اۆىل شارۋاشىلعىندا سۇدى اناعۇرلىم ۇنەمدەۋدى جاپىپاي ىلگەرىلەتپ، ەگىنجایلاردى سۇارۇ شارت ـ جاعدایىن ۇزدىكسىز جاقسارتپ، جارىعاق استىندا تامشىلاتپ سۇارۇ، "تۇقىمنىڭ قۇرعاق كۇیدە ئسىگىرىلىپ، دىمقىل كۇیدە ئونىپ شىعۋى" سیاقتى جوعارى ونىمدىلىكپەن سۇ ۇنەمدەپ سۇارۇ تەحنیكاسىن بەلسەنە جالپىلاستىرىپ، تۇتاس اۆداندىعى میللیون مۇلىق ماقتا اتىزىندا جوعارى ئونىمدى سۇ ۇنەمدەۋمەن جاپىپاي قامتۇ جۇزەگە اسىرىلىپ، ماقتا وندىرىسىندە مۇ باسىنا 100 تەكشەمەتر سۇ ۇنەمدەۋ جۇزەگە اسىرىلدى، ئىشنارا ماقتا اتىزىنىڭ سۇدان پایدالانۇ مولشەرى اۆتونومیالى رایون تۇسىرگەن ماقتاعا سۇ پایدالانىلاتىن بەلگىلەنگەن نورما ولشەمىنەن كورنەكتى تومەن بولدى.

شینجیاڭنىڭ سۇ، توپىراق، كۇن نۇرى، جىلۇ بایلىعى وسى زامانعى ەگىن شارۋاشىلىعىن دامىتۇدىڭ قۇنارلى توپىراعىن بارلىققا كەلتىردى، بۇل ـــ تىپتىك "سۇارمالى اۆىل شارۋاشىلىعى، جاسىل القاپ ەكونومیكاسى". ەگىن شارۋاشىلىعىنا پایدالانىلاتىن سۇ مولشەرى بۇكىل شینجیاڭنىڭ سۇدان پایدالانۇ جالپى مولشەرىنىڭ 91%ىن ۇستایدى، جوعارى ئونىمدى سۇ ۇنەمدەۋ شینجیاڭ ەگىن شارۋاشىلىعىنىڭ وزىندىك دامۇىنا قاتىستى بولىپ قانا قالماستان، بۇكىل قوعامنىڭ سۇ بایلىعىنان پایدالانۇ مولشەرىن جوعارىلاتۇىندا دا ماڭىزدى مانگە یە.

قازىر سۇ بایلىعىنان پایدالانۇ ونىمدىلگىن جوعارىلاتۇ بارعان سایىن كوپ ەگىنشىنىڭ ورتاق تانىمىنا اینالدى. شایار اۆدانى نۇرباق اۆىلى جاڭاۆات قىستاعىندا سۇدان پایدالانۇ سەلبەستىك كوۋپەراتیۋدىنىڭ القا مۇشەسى ئامارجان ایۇپ وسى وزگەرىسكە كۋا بولدى.

"پایدالانىلعان سۇ از، ئونىمى دە جوعارى بولىپ، شارۋالار پایداعا كەنەلدى". ئامارجان بىلاي دەدى: جەرگىلىكتى ورىن جوعارى ئونىمدى سۇ ۇنەمدەۋدەن ۇلگى كورسەتۇ نىسانىن اتقارىپ، سۇ باعاسىنا رەفورما جاساپ، ۇقىتقى قىستاققا ئتۇسىرىپ، ئبىر تۇتاس سۇاردى، بۇرىنعى مول سۇمەن كولكىتىپ سۇارۇ قازىر وتە سیرەك كەزدەسەدى، ەگىس داقىلدارىنىڭ ئونىم مولشەرى تومەندەمەي، قایتا ارتتى.

جاقىنعى جىلدارداں بەرى رایونىمىز جىنتىكتەي، دالمە ـ ئدال ورنالاستىرۇ، باسقارۇ، جاڭاشا سۇ ۇنەمدەۋ تەحنیكاسىن جالپىلاستىرۇ سیاقتى تاسىلدەر ارقىلى شینجیاڭنىڭ ەگىن شارۋاشىلعىندا سۇدان پایدالانۇ ونىمدىلگىن ئونىمدى جوعارىلاتتى، قازىرگە دەیىن جالپى جوعارى ئونىمدى سۇ ۇنەمدەۋ اۆماعى 50 میللیون مۇدان استى. سونىمەن بىرگە سۇارمالى ئوڭىر ینجەنەریا قۇرىلىسى ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتىلدى، قازىر 391 كولەمدى، ورتاشا سۇارمالى ئوڭىر بار، تىزگىندەلگەن سۇارۇ اۆماعى 92 میللیون 657 مەك 300 مۇ، سالىنىپ بولعان سۇ سىڭبەیتىن توعان 102 مەك 700 كیلومەتر، سۇ سىڭبەۋ مولشەرى 64.35% بولىپ، سۇارمالى سۇدان ئونىمدى پایدالانىلۇ كوەففیتسەنتى 0.573 كە كوتەرىلىپ، ەگىن شارۋاشىلعىنا پایدالانىلاتىن سۇدىڭ ونىمدىلگى ئونىمدى جوعارىلادى.

سۇدان قۇنتتى پایدالانۇ دامۇدىڭ جاڭا ئورىسىن كەڭەيتتى

ئتىلشى كورلا شاڭكۇ جوعارى، جاڭا تەحنیكالىق كاسىپ سالاسىن اشۇ رایوننىڭ مۇناي، مۇناي حیمیا باقشاسىندا ئتۇرلى نىسان قۇرىلىستارىنىڭ قاۋىرت ئجۇرىلىپ جاتقاندىعىن كوردى. بۇكىل ەل بوینشا شكى قۇرلىقتىق تۇڭعىش كولەمدى PTA (تازا تەرەفتال قىشقىلى) نىسانى ئوندىرىس جاراقسىز سۇىن ىعىستىرۇدى "نولگە تایاتۇدى" جۇزەگە اسىردى.

"PTA ارقىلى سۇدان پایدالانۇدى ۇیلەسىمدى ئوڭىر ارالعىندا تىزگىندەۋگە بولا ما، جوق پا؟ ـ دەگەن ماسەلە قورىتۇ، حیمیا، توقماشىلىق كاسىپ قوستى، قولىنان كەلگەننىڭ ئبارىن ایامادى.

"اسىل ساتتەردى قاستەرلەپ، قیىندىقتاردان تایسالماي، تیانشانعا سۇیىسپەنشىلىگىمدى ارنایمىن. پارتیاعا ادالدىقپەن شاكىرت تاربیەلەپ، قۇبا تۇزگە جاستىق كوكتەممدى ارنایمىن". 2021 ـ جىلى "تیانشاندى نارلەندىرۇ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتەسۇ بوینشا پارتیا قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ" نەگزگى تاقىرىبندا حاتكەرلىك كورمەسىندە، سۇجوۇدان شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن وقىتۇشى حۇك مىننىڭ تۇىندىسى "شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن وقىتۇشىلارعا ماداق" كورەرمەندەردىڭ جاقسى باعاسىنا یە بولدى. "مەن وسى حاتكەرلىك تۇىندىسى ارقىلى شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن وقىتۇشىلاردىڭ قالتقىسز ۇلەس قوسقاندىعىن القاماقشىمىن، سونىمەن بىرگە شینجیاڭدى سۇیەتىندىگىمدى بىلدىرمەكشىمىن"، ـ دەدى حۇك مین.

"تیانشاندى نارلەندىرۇ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتەسۇ بوینشا پارتیا قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ" نەگزگى تاقىرىبندا حاتكەرلىك كورمەسى"، "جۇرەكتەر تیانشاندى نۇرلاندىرۇ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلاردىڭ '20 ـ قۇرىلتایدى قۇتتىقتاۋ، ەڭبەك ئسىگىرىپ شینجیاڭعا كومەكتەسۇ جولى' نەگزگى تاقىرىپتىق فوتوسۇرەت كورمەسى"، "سۇیىسپەنشىلىككە تولى تیانشان ـــ 10 ـ توپتاعى كادر ـ دارىندىلاردىڭ شینجیاڭعا كومەكتەسۇى فوتوسۇرەت كورمەسى"، "تیانشاندى جىرلاۋ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتە كەلگەن كادر ـ دارىندىلار جوننىندە نەگزگى تاقىرىپتىق ماقالا قابىلداۋ"... سوڭعى جىلدارى شینجیاڭ دەن قویا جوبالاۋ ارقىلى ارناۋلى تاقىرىپتىق قیمىلدارىدى ۇیىمداستىرىپ اتقارىپ، 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتە كەلگەن كادرلاردىڭ قایراتتانا ۇمتىلعان ەر تۇلعاسىن، وبرازىن جاندى بەینەلەپ، شینجیاڭعا كومەكتەسۇ قزمەتى قول جەتكىزگەن سۇبەلى تابىستاردى ایگىلەپ، تۇتاس قوعامدا كۇشتى اڭىس قوزعادى.

اۆتونومیالى رایوندىق پارتكوم شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلاردىڭ شینجیاڭدا تولىسىپ ـ جەتىلۇىنە ۇزدىكسىز نازار اۆدارىپ، ىلعى تۇرپان ـ قۇمىل ویپاتىنىڭ "جەل، جارىق" جاڭا سالاسى تىزبەگىنىڭ اقاۋسىز بولۇ ـ بولماۋىمەن قاتىستى". كورلا شاڭكۇ جاڭا، جوعارى تەحنیكالىق كاسىپ سالاسىن اشۇ رایونى پارتیا قىزمەتى كومیتەتىنىڭ ورىنباسار شۇجیى، باسقارۇ كومیتەتىنىڭ مەڭگەرۇشىسى ۇ پیڭنیك بىلاي دەپ تانىستىردى: تایاۋداعى جىلدارداں بەرى شاڭكۇ جوعارى، جاڭا تەحنیكالىق كاسىپ سالاسىن اشۇ رایونى نازاردى سۇ بایلىعى قاینارىن جوعارى ونىمدىلىكپەن سەپتەۋگە جانە ۇیلەسىمدى پایدالانۇعا شوعىرلاندىرىپ، ونەركاسىپكە پایدالانىلاتىن سۇدىڭ ونىمدىلگى مەن تابىسىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتىپ، كاسىپورىندارىدىڭ سۇ ۇنەمدەۋ تەحنیكاسىنا وزگەرىس جاساۋىن ىلگەرىلەتىپ، مۇناي حیمیا، حیمیا ونەركاسىبى سالاسىنىڭ اینالمالى سۇدى جوعارى ونىمدىلىكپەن جابىق ۇلگىدە سۇىتۇى قاتارلىلاردى ارقاۋ ەتە وتىرىپ، سۇدان پایدالانۇ ونىمدىلگىن جوعارىلاتۇدىڭ ئبىر توپ ئتۇىندى نىسانىن اتقارىپ، كاسىپورىننىڭ ئتۇرلى بۇىندارداعى سۇدان پایدالانۇ ونىمدىلگى مەن قایتالاي پایدالانۇ مولشەرىن جوعارىلاتتى. كەزەكتە لاس سۇدى ئبىر جاقتى ەتۇ بولگى، تۇلەمە سۇدى قایتالاي پایدالانۇ بولگى، سۇداعى تۇز كریستالدارىن ایىرۇ بولگى سیاقتى 6 ۇلكەن بولكتەن قۇرالعان لاس سۇدى ئبىر جاقتى ەتۇ جۇیەسى جەدەل قۇرىلۇدا. سكە قوسلاعاننان كەیىن باقشا رایوننىدا ىعى كاسىپورىندارعا دالمە ـ ئدال قىزمەت وتەپ، كۇندىك ئبىر جاقتى ەتۇ قابىلەتى 30 مەك تەكشەمەترگە جەتەدى، مۇنىڭ ىشىندە 90%ى قایتالاي پایدالانىلۇدى جۇزەگە اسىردى.

جالپى تۇلعالىق جاقتان قاراعاندا، شینجیاڭ سۇ تاپشى ئوڭىر. دەسەدە ادام باسىنا تۇرا كەلەتىن سۇ بایلىعى قاینارىنىڭ ساقتالۇ مولشەرىنەن قاراعاندا، كەرىسىنشە، بۇكىل ەلدىڭ ورتاشا دەڭگەيىنىڭ 2 ەسەسىنەن اسپ تۇسەدى. دەمەك، شینجیاڭدا بەلگىلى دارەجەدە قۇرىلمدىق سیپاتتى سۇ تاپشى، سۇ بایلىق قاینارىن اشۇ، پایدالانۇ كەڭ داموۇ كەڭىستىگىنە یە، تەك شىنایى، ناقتى باسقارۇ، پایدالانۇ شارالارىنا ورتاعا قویسا بولعانى، جاڭا دامۇ سالالارىنا قاراي ۇزارتۇعا بولادى.

ئتىلشى ونەركاسىپ نسانداردىندا عانا ەمەس، تاۋ اراسىنداعى اعىپ جاتقان ئبىر وزەندى علمي اشپ پایدالاناتىن بولسا دا وتە تاماشا ەكونومیكالىق تابىسقا جەتۇگە بولاتىندىعىن بایقادى.

8 ـ اي، قۇمىل سۇ شىعارىپ، ەنەرگیا ساقتاۋ ەلەكتر ستانسیاسى قۇرىلىسى ۇاعىندا ىلگەرىلەتىلدە، تابیعي وزەن اعىسى مەن تاۋ اراسىنداعى الشاقتىقتان پایدالانىلىپ جاڭادان سالىنعان وسى ەلەكتر ستانسیاسى ەلەكتر تورىنىڭ ورنىقتى اینالىمىن قامتاماسىز ەتۇدىڭ "ەرەكشە زارىیادتاعىشىنا" اینالادى. قۇمىل سۇ شىعارىپ، ەنەرگیا ساقتاۋ شەكتى سەرىكتەستىگى پارتكومىنىڭ ورىنباسار شۇجیى، باس دیرەكتورى شۇي حۇڭۇي بىلاي دەپ تانىستىردى: نسان سالىنىپ بولعاننان كەیىن ەلەكتر ستانسیاسى ەلەكتر تورى اینالىمىنىڭ كوتەرىمدىلگىنە نەگزدەلىپ، سۇ شىعارىپ، ەنەرگیا ساقتاۋ جانە سۇ جىبەرىپ، ەلەكتر تاراتۇدى كەزەكپەن قایتالاۋدى جۇزەگە اسىرىپ، جەل ەلەكتر، فوتوۋولت ەلەكتر ستانسیاسىنىڭ تولىق سكە قوسلۇىنا مۇمكىندىك جاساپ، جەلدەن تایساۋ، جارىقتان تایساۋ قۇبىلىسىن زور كولەمدە ازایتىپ، ئار جىلى كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۇىن 596 مەك تونىنا ازایتىپ، شىعىس شینجیاڭدا تومەن ورتاعا قویىلعان ىلعى تۇرپان ـ قۇمىل ویپاتىنىڭ "جەل، جارىق" جاڭا ىلعىدى قورعاۋ تانىمىنىڭ ئبىرشاما ئالسز بولۇدەنەرگیا بایلىعىن اشۇ، قابىلداۋ جانە سىرتقا جەتكىزۇ ماڭىزدى بورىشىن ارقالاپ وتىر.

سۇ بایلىعىن علمي، ۇیلەسىمدى اشۇ، پایدالانۇ جۇیەسىن قۇرىپ، سۇ بایلىعىنىڭ پایدالانىلۇ مولشەرىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتۇ شینجیاڭنىڭ ەكونومیكاسىنىڭ، قوعامنىڭ جوعارى ساپالى داموىن ىلگەرىلەتۇدىڭ بۇلجماس تالابى ئارى ەكونومیكالىق داموۇدا رولىن رەتتەپ، دارەجەسىن ئوسىرۇدىڭ ىشكى قوزعاۋشى كۇشى. تایاۋ جىلدارداں بەرى شینجیاڭ سۇدى ماڭىزدى ستراتەگیالىق سیپاتتى ەكونومیكالىق بایلىق رەتىندە قاراپ، ۇیلەسىمدى سەپتەپ، جوعارى ونىمدىلىكپەن پایدالاندى. بولات ـ تەمىر، وت ەلەكتر، توقىماشىلىق، قاعاز جاساۋ، مۇناي حیمیا جانە حیمیا ونەركاسىبىن قامتىعان سۇدى جوعارى دەڭگەيدە سارپ ەتەتىن كاسىپ سالالارىندا سۇ ۇنەمدەيتىن كاسىپورىننان 188ىن قۇرىپ، سۇ ۇنەمدەۋ دانەكەرى قۇرىلىسىن جاپىپاي ىلگەرىلەتتى. سونىمەن بىرگە جەر ـ جەر سۇ ۇنەمدەۋدى قاتاڭ مەڭگەرۇدى جولعا قویىپ، سۇ یگىلىگى تاراۋلارى جەر ـ جەردىڭ (وبلىس، قالا) "14 ـ بەسجىلدىقتىڭ" سوڭىندا سۇ پایدالانۇ ونىمدىلگىن تىزگىندەۋ كورسەتكىشىن علمي بەلگىلەپ، بۇكىل كاسىپتىڭ ئارقایسى سالالارىندا سۇدان پایدالانۇ ونىمدىلگىن جوعارىلاتۇعا تۇرتكى بولادى.

سۇ علمي جونگە سالىنىپ، تیانشان الابى جاسىل جەلەك جامىلدى

"وزەن ـ كولدەردى بویلاي ئجۇرىپ شینجیاڭعا كوز جىبەرۇ" تاقىرىبندا تىلشىلىك ىشىكەرىلەگەن سایىن، شینجیاڭنىڭ سۇ بایلىعىنان پایدالانۇ ونىمدىلگىن جوعارىلاتۇعا قۇلشىنۇ اۆەلگى ماقساتى دا نەعۇرلىم ایقىندالا ئتۇستى.

تالاي جىل تالقىلاي قۇلشىنۇ، سۇ بایلىعىن علمي، تىڭعىلىقتى باسقارۇ ارقىلى سۇ بایلىعىنىڭ ەكولوگیالىق ونىمدىلگى مەن ەكونومیكالىق ونىمدىلگىنە بىردەي تابىسقا جەتتى. جایقالعان اعاشتارداڭ سایاسى قالانىڭ قونىستانۇ بەینەسىن جایناتىپ، تۇنىق سۇ اۆىل ـ قىستاقتىڭ اقاۋسىز داموۇنا ئسان قوستى. تیانشان الابىندا ادام مەن سۇ جاراسىم تاپقان كوركەم كارتا بایاۋ اشلۇدا.

بارىكول قازاق اۆتونومیالى اۆدانىنداعى گاۆجیاحۇ كولى سازدىق باقشاسى ـــ كوگەرۇىنە ـ قۇراۋىنا تۇگەلدەي سۇ سەبەپشى بولعان جەر. جاز بەن كۇزدىڭ ئولاراسىندا بۇل ارانىڭ كورىنىسى كوركەم تۇسكە ەنەدى، تۇڭگەلى جەردەن قالىپتاسقان وزگەشە سازدىق كورىنىسى، اق قۇتان، سارالا قاز، قوڭىرالا قاز سیاقتى قۇس تۇرلەرىنىڭ وسى ارادا دامىلداۋى بۇكىل ەلدىڭ جەر ـ جەرىندەگى سایاحاتشىلاردى، ئسوزسىز، كەلىپ سایاحاتتاۋعا باۋرایدى.

بۇرىنعى گاۆجیاحۇ كولى سازدىعى مۇنداي ەمەس بولاتىن. "كۇن اشىق كۇندەرى ئۇستى ـ باسىڭ توپىراق بولسا، ال جاڭبىرلى كۇنى لاي ـ بالشىقتا مالىناسىڭ". بارىكول قازاق اۆتونومیالى اۆداندىق مادەنیەت ـ دەنە تاربیە، رادیو ـ تەلەۋیزیا جانە سایاحات مەكەمەسى پارتیا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ شۇجیى، ورىنباسار مەكەمە باستىعى جیاڭ شیاۋلیاڭنىڭ ایتارى كوپ، نەگزدىك قۇرىلعالاردىڭ ەسكىرۇىنەن، جەرگىلىكتى تۇرعىندارداڭ سازدىقتى، جایلىمدى قورعاۋ تانىمىنىڭ ئبىرشاما ئالسز بولۇدەنان گاۆجیاحۇ كولىنىڭ سۇ بایلىعى كەرىسىنشە داموۇداعى اۆىرتپالىقتا اینالعان ەدى.

سوڭعى 2 جىلدا شینجیاڭعا كومەكتەسەتىن ولكە، قالالاردىڭ قولداۋ كورسەتۇىندە، گاۆجیاحۇ سازدىق باقشاسى نەگزدىك قۇرىلعالاردى جاڭالاۋ، دارەجەسىن جوعارىلاتۇ ینجەنەریالارىنان ئبىرسىپىراسىن اتقارىپ، سازدىق باقشاسىن ئبىر جاعىنان، اشپ، ئبىر جاعىنان، قورعادى ئارى وسىنى نەگزەتپ، اتقا ئمنۇدى، ەگىنشىلەر، مالشىلار شاتتىعى ساياجاین، اۆىل شارۋاشىلعى قوسىمشا ونىمدەرىن ساتۇدى، حالقتىق تۇسەلحانانى، سۇ ئۇستى سایراناتىن نەگىز ەتكەن جۇمىستانۇ ۇلگىسىن قالىپتاستىرىپ، 1200دەن استام ادامدى جۇمىستانۇعا باستادى.

2019 ـ جىلى گاۆجیاحۇ كولى مەملەكەتتىك 4A دارەجەلى سایاحات كورىنىس ئوڭىرى بولىپ باعالاندى. ەكولوگیالىق سایاحات دامىپ دۇماندى بولۇى كوپتەگەن جاستاردى اۆىلعا ورالىپ شارۋاشىلىق قۇرۇعا باۋرادى. گاۆجیاحۇ كولى سازدىق باقشاسى بیىل جیىنى 700 مەك سایاحاتشى (رەت) قابىلدادى. ەكولوگیا جاقساردى، سایاحاتشى كوبەیدى، بۇل ارادا قىستاق تۇرعىنداري "سایاحاتتىڭ ئدامىن" تاتىپ، قالتالارى بىرتە ـ بىرتە قامپایا ئتۇستى.

قورعاۋعا شەبەر بولىپ، اشۇدىڭ جولىن ئىلدى. تەك اۆىلدا عانا ەمەس، سۇدان ویداعداي پایدالانا ئبلۇ قالانىڭ بىردەي باۋراۋ قۇاتىن اسرادى. كورلا قالاسىنىڭ وڭتۇستىگىندەگى ئشول دالا تۇلەمە سۇدان قایتا پایدالانۇدان جاسىل جەلەك جامىلعان قالانىڭ "جاسىل وكپەسىنە" اینالدى. مىنە بۇل، دۇجۇان وزەنى قالا سازدىق باقشاسى.

2016 ـ جىلى كورلا قالاسى "وسى زامانعى ەكولوگیالىق باۋ ـ باقشالى قالانى" دامىتۇ نىساناسىنا ساي، سۇ بایلىعىنان پایدالانۇ ۇلگىسىندە جاڭالىق اشپ، تۇرمىستىق لاس سۇلاردى ئبىر جاقتى ەتىپ قایتالاي پایدالانۇ ینجەنەریاسىمەن ۇشتاستىرىپ، كونچى وزەنى مەن دۇجۇان وزەنى جاعالاۆىندىعى 300 مىڭنان استام تۇرعىنىڭ تۇرمىستىق لاس سۇلارىن لاس سۇدى ئبىر جاقتى ەتۇ زاۋودىنا جىناپ، جاپىپاي ئبىر جاقتى ەتكەننەن كەیىن تۇلەمە سۇعا اینالدىرىپ، ودان سازدىق باقشاسىنا جەتكىزىپ، كورىنىستى جاسىلداندىرۇعا پایدالانىپ، قالانىڭ لاس سۇلاردى ئبىر جاقتى ەتۇ ماسەلەسىن ئونىمدى شەشۇمەن بىرگە، قالا تۇرعىندارىنىڭ سایاحاتتاۋىنا، سەیىل ـ سەرۇەن قۇرۇىنا، دەنە شىنىقتىرۇىنا تاماشا ورىن ازىرلەپ بەردى.

سوڭعى جىلدارى شینجیاڭ سۇ بایلىعىن باسقارۇدىڭ ەڭ قاتاڭ ئتۇزىمىن تیاناقتاندىرىپ، ئتۇىندى الاپتاردىڭ سۇدىڭ لاستانۇىنان ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدى ورىستەتپ، قالا ـ قالاشقتاردىڭ لاس سۇلاردى جیناۋ جانە ئبىر جاقتى ەتۇ قۇرىلعالارىنىڭ ولقىلقتارىن جەدەل تولقتاپ، بۇكىل رایوننىڭ سۇ ورتاسى ساپاسى ورنىقتىلىق بارىسىندا جوعارىلادى. قازىر بۇكىل رایوندا قالا ـ قالاشقتاردىڭ لاس سۇلاردى ئبىر جاقتى ەتۇ سالىستىرماسى 97%كە، قالا ـ قالاشقتاردىڭ لاس سۇلاردى قایتا پایدالانۇ سالىستىرماسى 42.92%كە جەتىپ، ەمەلەكەتتىك "14 ـ بەسجىلدىق" جوباسىنداعى نىسانا ـ مىندەتتەردى مەرزىمىنەن بۇرىن ورىندادى. سونىمەن بىرگە بەي داعدىلى سۇ بایلىعىنان بەلسەنە پایدالانىپ، ونى سۇ بایلىعىن ئبىر تۇتاس ۇلەستىرۇگە ەنگىزىپ، 2022 ـ جىلى بۇكىل رایوندا بەي داعدىلى سۇ بایلىعىنان پایدالانۇ مولشەرى 905 میللیون تەكشەمەتر بولىپ، قالا ـ قالاشقتاردىڭ قایتا پایدالانىتىن سۇدان پایدالانۇ سالىستىرماسى 42.92%كە جەتىپ، 2020 ـ جىلداعىدان 2%تەن استام جوعارىلادى.

(باسى 3 ـ بەتتە)

شینجیاڭعا كومەكتەسۇ ساحناسىندا گۇلدەر قۇلپىردى

3 جىلدىق شینجیاڭعا كومەكتەسۇ جولى، ومىرلىك شینجیاڭعا كومەكتەسۇ سۇیىسپەنشىلىگى.

اۆتونومیالى رایوندىق پارتكوم شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلاردى قاشاندا قىمباتتى بایلىققا بالاپ، رەفورمانىڭ، داموۇدىڭ، ورنىقتىلىقتىڭ ەڭ الدىڭعى لەگىنە ورنالاستىرىپ، جۇمىس ىستەپ شارۋاشىلىق قۇرۇدىڭ ۇلكەن ساحناسىن قۇرىپ، باسقارۇ، قامقورلىق جاساۋدىڭ قاتاڭ شاراسىن اتقارىپ، ولارعا قامقورلىقتى جانە مەیىرىمدى ئار ۇاق سەزىندىردى.

شینجیاڭعا كومەكتەسۇشى كادرلار شینجیاڭنىڭ دامۇ ساحناسىنا قادام تاستاپ، شینجیاڭدى وتباسى ساناپ، ەڭ كوتەرىڭكى رۇحانى بەینەمەن، ەڭ اسىل قىزمەت ستیلىمەن، ەڭ قویۇ ىقىلاستى سۇیىسپەنشىلىكپەن اقىل ـ پاراسات باسىمدىعىن ساۆلەلەندىرىپ، شینجیاڭنىڭ قۇرىلىسىنا اقىل ـ كەڭەس بەرىپ، كۇش قوستى، قولىنان كەلگەننىڭ ئبارىن ایامادى.

"اسىل ساتتەردى قاستەرلەپ، قیىندىقتاردان تایسالماي، تیانشانعا سۇیىسپەنشىلىگىمدى ارنایمىن. پارتیاعا ادالدىقپەن شاكىرت تاربیەلەپ، قۇبا تۇزگە جاستىق كوكتەممدى ارنایمىن". 2021 ـ جىلى "تیانشاندى نارلەندىرۇ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتەسۇ بوینشا پارتیا قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ" نەگزگى تاقىرىبندا حاتكەرلىك كورمەسىندە، سۇجوۇدان شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن وقىتۇشى حۇك مىننىڭ تۇىندىسى "شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن وقىتۇشىلارعا ماداق" كورەرمەندەردىڭ جاقسى باعاسىنا یە بولدى. "مەن وسى حاتكەرلىك تۇىندىسى ارقىلى شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن وقىتۇشىلاردىڭ قالتقىسز ۇلەس قوسقاندىعىن القاماقشىمىن، سونىمەن بىرگە شینجیاڭدى سۇیەتىندىگىمدى بىلدىرمەكشىمىن"، ـ دەدى حۇك مین.

"تیانشاندى نارلەندىرۇ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتەسۇ بوینشا پارتیا قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ" نەگزگى تاقىرىبندا حاتكەرلىك كورمەسى"، "جۇرەكتەر تیانشاندى نۇرلاندىرۇ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلاردىڭ '20 ـ قۇرىلتایدى قۇتتىقتاۋ، ەڭبەك ئسىگىرىپ شینجیاڭعا كومەكتەسۇ جولى' نەگزگى تاقىرىپتىق فوتوسۇرەت كورمەسى"، "سۇیىسپەنشىلىككە تولى تیانشان ـــ 10 ـ توپتاعى كادر ـ دارىندىلاردىڭ شینجیاڭعا كومەكتەسۇى فوتوسۇرەت كورمەسى"، "تیانشاندى جىرلاۋ ـــ 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتە كەلگەن كادر ـ دارىندىلار جوننىندە نەگزگى تاقىرىپتىق ماقالا قابىلداۋ"... سوڭعى جىلدارى شینجیاڭ دەن قویا جوبالاۋ ارقىلى ارناۋلى تاقىرىپتىق قیمىلدارىدى ۇیىمداستىرىپ اتقارىپ، 10 ـ توپتاعى شینجیاڭعا كومەكتە كەلگەن كادرلاردىڭ قایراتتانا ۇمتىلعان ەر تۇلعاسىن، وبرازىن جاندى بەینەلەپ، شینجیاڭعا كومەكتەسۇ قزمەتى قول جەتكىزگەن سۇبەلى تابىستاردى ایگىلەپ، تۇتاس قوعامدا كۇشتى اڭىس قوزعادى.

اۆتونومیالى رایوندىق پارتكوم شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلاردىڭ شینجیاڭدا تولىسىپ ـ جەتىلۇىنە ۇزدىكسىز نازار اۆدارىپ، ولاردى جەرگىلىكتى كادر ـ دارىندىلاردى تاربیەلەۋ، باۋلۇ جوسپارىنا ەنگىزىپ، اۆتونومیالى رایوندىق پارتكوم پارتیا مەكتەبىندە (اكىمشىلىك شۇەیۇان) جانە شینجیاڭ كوكتوعاي كادرلار شۇەیۇانىندا شینجیاڭعا كومەكتەسۇ قىزمەتى جونىندە اۆىس ـ كۇیىس جاساسۇ ارناۋلى تاقىرىپتىق زەرتتەۋ ـ تالقىلاسىن جانە شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلار ارناۋلى تاقىرىپتىق كۇرسىن اشىپ، شینجیاڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلارد